

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної і клінічної епідеміології та біобезпеки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічних робіт

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ІНФЕКЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 29 червня 2023 року).

Розробники:

завідувач кафедри, проф., д.мед.н., Голубятников М.І.

професори кафедри: д.мед.н., Бачинська О. В., д.мед.н., Савчук А.І., д.мед.н., Гайдей В.Р.

доценти кафедри: к.мед.н. Сервецький С.К., к.мед.н. Федоренко Т.В.

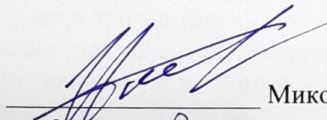
асистенти: к.мед.н. Герасименко Т.В., к.мед.н. Мельник О.А.,

Джуртубаєва Г.М., Гриценко К.С., Костолонова Л.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і клінічної епідеміології та біобезпеки

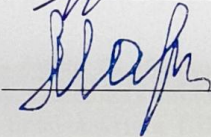
Протокол № 1 від 28.09.2023 р.

Завідувач кафедри

Микола ГОЛУБ'ЯТНИКОВ

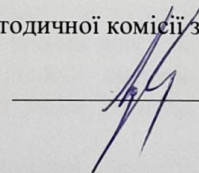
Погоджено із гарантом ОПП

Валерія МАРІЧЕРЕДА

Схвалено предметною цикловою комісією з медико-біологічних дисциплін ОНМедУ
Протокол № ___ від « ___ » _____ 2023 р.

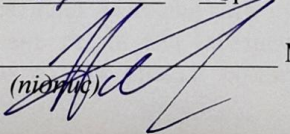
Голова предметної циклової методичної комісії з медико-біологічних дисциплін ОНМедУ

Леонід ГОДЛЕВСЬКИЙ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної і клінічної епідеміології та біобезпеки з курсами мікробіології та вірусології
Протокол № 1 від "1" вересня 2023р.

Завідувач кафедри

Микола ГОЛУБ'ЯТНИКОВ

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від " ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин – 90 Змістових підрозділів – 1	Обов'язкова	
	Рік підготовки	6
	Семестр	XI-XII
	Лекції	0
	Практичні заняття	30 години
	Самостійна робота	60 годин
	У т.ч. індивідуальні завдання	0
	Форма підсумкового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх лікарів сучасного мислення та розуміння необхідності здобуття спеціальних знань, вмінь і навичок з основ, принципів і правил проведення та дотримання інфекційного контролю (ІК) у лікувально-профілактичних закладах (ЛПЗ) різного профілю для зниження захворюваності, летальності та економічних збитків внаслідок розвитку інфекцій, пов'язаних із наданням медичної допомоги (ІПНМД).

Завдання:

- формування системи знань, вмінь та навичок щодо причин виникнення та етіології ІПНМД, мети та складових ІК, складових епідемічного процесу, законів епідеміології за Л.В. Громашевським, основ профілактики ІПНМД, правил асептики та антисептики, правил проведення дезінфекції та стерилізації;
- вміння застосовувати професійні та правові стандарти повсякденній професійній практиці, зокрема під час здійснення ІК;
- набуття здатності розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін у пацієнтів і визначати клінічні прояви при розвитку ІПНМД;
- набуття здатності задовольнити потреби пацієнта/клієнта шляхом планування, допомоги і виконання різних видів догляду, з урахуванням попередження розвитку ІПНМД;
- вміння застосовувати професійні навички, медичні засоби, утручання та дії для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення, приватності/інтимності, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах толерантної та неосудної поведінки попереджувати розвиток ІПНМД;
- набуття здатності ефективно застосовувати сукупність лікарських навичок (вмінь), медичних засобів, утручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи ризики розвитку ІПНМД в умовах стаціонарного лікування;
- набуття здатності ефективно застосовувати сукупність професійних навичок (вмінь), медичних засобів, утручань та дій при оцінці функціонального стану пацієнтів/клієнтів, підготовці їх до діагностичних досліджень та зборі біологічного матеріалу для лабораторних досліджень з урахуванням заходів попередження розвитку ІПНМД;
- зберігати власне здоров'я фахівця при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур, при переміщенні і транспортуванні пацієнта/клієнта;
- оволодіння основами профілактичної діяльності, що направлена на збереження і зміцнення здоров'я медичного працівника, попередження розвитку ІПНМД серед медичного персоналу;
- набуття здатності здійснювати організацію, впровадження контролю лікувального процесу в паліативній та хоспісній допомозі, для попередження розвитку ІПНМД;
- набуття здатності виявляти клінічні прояви захворювань, пов'язаних із наданням медичної допомоги;

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати типові та складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

- Загальних (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК7. Здатність працювати в команді
- ЗК8. Здатність до міжособистої взаємодії
- ЗК10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології
- ЗК11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК16. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

Спеціальних (СК):

- СК1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані
- СК2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
- СК3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання
- СК6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань
- СК11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності
- СК14. Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб
- СК16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- ПРН2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
- ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
- ПРН19. Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.
- ПРН20. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної профілактики інфекційних захворювань.
- ПРН21. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
- ПРН24. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- сутність інфекційного контролю;
- основні положення щодо попередження інфекцій, пов'язаних із наданням медичної допомоги;
- організаційну структуру управління системою інфекційного контролю;
- основи епідеміологічного нагляду за ІПНМД;
- значення мікробіологічного моніторингу;

Вміти:

- організувати комплекс профілактичних та протиепідемічних заходів щодо ІПНМД;
- організувати заходи охорони здоров'я для попередження розвитку ІПНМД у медичних працівників;
- організувати навчання медичного персоналу щодо попередження розвитку ІПНМД;
- реалізовувати принципи інфекційного контролю..

Оволодіти навичками:

- Проведення рутинного епідеміологічного нагляду за ІПНМД.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Основи інфекційного контролю

Тема 1. Внутрішньолікарняна інфекція, як специфічний епідемічний процес.

Визначення ІПМД. Актуальність та статистика. Основи класифікації інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Епідеміологічна характеристика популяцій збудників ІПМД. Госпітальний штаб. Механізм розвитку епідемічного процесу ІПМД. Характеристика джерел інфекції, механізмів передачі збудників ІПМД, сприйнятливості організму. Прояви епідемічного процесу ІПМД. Сучасна структура ІПМД. Особливості розповсюдження ІПМД у закладах охорони здоров'я різного профілю. Нормативно - правова та методична база щодо ІПМД. Поняття про СОП (стандартні операційні процедури).

Тема 2. Організація та проведення епідеміологічного нагляду за інфекціями, пов'язаними з наданням медичної допомоги.

Система інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я населення. Визначення, структура, історія становлення. Мета та завдання інфекційного контролю. Організація інфекційного контролю. Облік та реєстрація ІПМД. Мікробіологічне забезпечення інфекційного контролю. Епідеміологічна діагностика ІПМД. Профілактичні та протиепідемічні заходи в системі інфекційного контролю. Введення ізоляційно - обмежувальних заходів. Робота з контактними. Організація та проведення екстреної імунопрофілактики.

Тема 3. Розробка стандартних операційних процедур (СОП) щодо профілактики основних ІПНМД.**Тема 4. Підтримка санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму у лікувально-профілактичних закладах.**

Основи забезпечення безпечного середовища для пацієнтів та персоналу в медичних закладах. Безпечні алгоритми виконання медичних процедур. Розділенні потоків з різною ступеню епідемічної безпеки на етапах лікування хворих. Принципи індивідуальної ізоляції. Захист пацієнта від вторинного ендемічного інфікування. Правила техніки безпеки при виконанні медичним персоналом професійних обов'язків. Комплекс екстрених заходів при виникненні аварійних ситуацій. Засоби індивідуального захисту. Імунізація персоналу. Диспансеризація персоналу

Тема 5. Гігієна рук медичного персоналу і профілактика ІПНМД.

Гігієна рук медичного персоналу. Медичні відходи. Класифікація медичних відходів. Поводження з медичними відходами. Утилізація медичних відходів. Сучасні проблеми. Принципи професійного прибирання закладів охорони здоров'я.

Тема 6. Інфекції області хірургічного втручання та їх профілактика.

Етіологія, класифікація, механізм розвитку та прояви епідемічного процесу, фактори ризику виникнення даної патології. Профілактика.

Тема 7. Катетерасоційовані (судинні та сечові) інфекції та їх профілактика.

Етіологія, класифікація, механізм розвитку та прояви епідемічного процесу, фактори ризику виникнення даної патології. Профілактика.

Тема 8. Вентиляторасоційовані пневмонії та їх профілактика.

Етіологія, класифікація, механізм розвитку та прояви епідемічного процесу, фактори ризику виникнення даної патології. Профілактика.

4. Структура навчальної дисципліни:

№	Назва теми	Кількість годин		
		Всього	ПЗ	СРС
1	Внутрішньолікарняна інфекція, як специфічний епідемічний процес.	6	2	4
2	Організація та проведення епідеміологічного нагляду за інфекціями, пов'язаними з наданням медичної допомоги.	12	4	8
3	Розробка стандартних операційних процедур (СОП) щодо профілактики основних ІПНМД.	12	4	8
4	Підтримка санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму у лікувально-профілактичних закладах.	12	4	8
5	Гігієна рук медичного персоналу і профілактика ІПНМД.	12	4	8
6	Інфекції області хірургічного втручання та їх профілактика.	12	4	8
7	Катетерасоційовані (судинні та сечові) інфекції та їх профілактика..	12	4	8
8	Вентиляторасоційовані пневмонії та їх профілактика	12	4	8
Усього годин за розділ		90	30	60

5. Темі лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Темі лекційних занять

Лекційні заняття не передбачені.

5.2. Темі семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Темі практичних занять

№	Тема	Кількість годин
1.	Внутрішньолікарняна інфекція, як специфічний епідемічний процес.	2
2.	Організація та проведення епідеміологічного нагляду за інфекціями, пов'язаними з наданням медичної допомоги.	4
3.	Розробка стандартних операційних процедур (СОП) щодо профілактики основних ІПНМД.	4

4.	Підтримка санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму у лікувально-профілактичних закладах.	4
5.	Гігієна рук медичного персоналу і профілактика ІПНМД.	4
6.	Інфекції області хірургічного втручання та їх профілактика.	4
7.	Катетерасоційовані (судинні та сечові) інфекції та їх профілактика..	4
8.	Вентиляторасоційовані пневмонії та їх профілактика	4
Всього		30

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Тема	Кількість годин
1.	Внутрішньолікарняна інфекція, як специфічний епідемічний процес.	4
2.	Організація та проведення епідеміологічного нагляду за інфекціями, пов'язаними з наданням медичної допомоги.	8
3.	Розробка стандартних операційних процедур (СОП) щодо профілактики основних ІПНМД.	8
4.	Підтримка санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму у лікувально-профілактичних закладах.	8
5.	Гігієна рук медичного персоналу і профілактика ІПНМД.	8
6.	Інфекції області хірургічного втручання та їх профілактика.	8
7.	Катетерасоційовані (судинні та сечові) інфекції та їх профілактика..	8
8.	Вентиляторасоційовані пневмонії та їх профілактика	8
Всього		60

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення ситуаційних задач, відпрацювання навичок роботи з медичною документацією.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань Крок-2, самостійне вирішення ситуаційних завдань

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної задачі;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:

- методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне семінарське заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті:

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Виставляється здобувачу, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу здобувача, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.
Добре «4»	Здобувач розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки під час проведення дослідження.
Задовільно «3»	Здобувач відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення понять недостатні, характеризує загальні питання соціальної медицини.
Незадовільно «2»	Здобувач фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, не виконав практичну роботу.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії (при стрічковій системі навчання). Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики до 2 (двох) знаків після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Мультимедійні презентації
- Методичні розробки до практичних занять

11. Питання для підсумкового контролю:

1. Визначення ІПМД
2. Актуальність ІПМД.
3. Класифікації інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги.
4. Збудники ІПМД.
5. Що таке госпітальний штам, механізми формування госпітального штаму збудника.
6. Що таке мікробіологічний моніторинг.
7. Що таке антибіотикограма.
8. Джерела інфекції ІПМД.
9. Механізм, шляхи та фактори передачі збудників ІПМД.
10. Ендогенне та екзогенне інфікування збудниками ІПМД.
11. Роль медичного персоналу у передачі збудників ІПМД.
12. Прояви епідемічного процесу ІПМД. Сучасна структура ІПМД.
13. Інфекції області хірургічного втручання, епідеміологічні особливості.
14. Вентеляторасоційовані інфекції, епідеміологічні особливості.
15. Катетерасоційовані інфекції сечовивідних шляхів, епідеміологічні особливості.
16. Інфекції кровотоку, епідеміологічні особливості.

17. Кров'яні інфекції (вірусні гепатити В і С, ВІЛ-інфекція), епідеміологічні особливості.
18. Система інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я населення.
19. Визначення інфекційного контролю, структура, історія становлення.
20. Мета та завдання інфекційного контролю.
21. Організація інфекційного контролю.
22. Облік та реєстрація ІПМД.
23. Мікробіологічне забезпечення інфекційного контролю.
24. Епідеміологічна діагностика ІПМД.
25. Профілактичні та протиепідемічні заходи в системі інфекційного контролю.
26. Організація контролю за дотриманням санітарно-протиепідемічного режиму в закладах охорони здоров'я.
27. Гігієна рук медичного персоналу.
28. Медичні відходи. Класифікація медичних відходів. Поводження з медичними відходами. Утилізація медичних відходів. Сучасні проблеми.
29. Принципи професійного прибирання закладів охорони здоров'я.
30. Основи забезпечення безпечного середовища для пацієнтів та персоналу в медичних закладах. Безпечні алгоритми виконання медичних процедур.
31. Розділенні потоків з різною ступеню епідемічної безпеки на етапах лікування хворих.
32. Захист пацієнта від вторинного ендегенного інфікування.
33. Правила техніки безпеки при виконанні медичним персоналом професійних обов'язків. Комплекс екстрених заходів при виникненні аварійних ситуацій.
34. Засоби індивідуального захисту медичного персоналу.
35. Імунізація персоналу. Диспансеризація персоналу.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Наказ МОЗ №1614 від 03.08.2021 р. «Про організацію профілактики інфекцій та інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я та установах/закладах надання соціальних послуг/ соціального захисту населення».

Додаткова:

1. Спеціальна епідеміологія. Н. Виноград, З.П. Васишин, Л.П. Козак./ навч. посібник. Медицина. 2018. 368 с.
2. Інфекційні хвороби: підручник / О.А. Голубовська, М.А. Андрейчин, А.В. Шкурба та ін.; за ред. О.А. Голубовської. 3-є видання. Всеукр. спец. видавництво: Медицина. 2020. 688 с.
3. Загальна епідеміологія. Н. Виноград, З.П. Васишин, Л.П. Козак./ навч. посібник. Медицина. 2014. 200 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

- 1. World Health Organization and the United Nations Children's Fund, WASH in health care facilities: Global Baseline Report 2019, WHO and UNICEF, Geneva, 2019.
- 2. National Guidelines for Infection Prevention and Control in Healthcare Facilities Ministry of Health and Family Welfare, Government of India 2020
<https://www.mohfw.gov.in/pdf/National%20Guidelines%20for%20IPC%20in%20HCF%20-%20final%281%29.pdf>
- 3. Наказ МОЗ №1614 від 03.08.2021 р. «Про організацію профілактики інфекцій та інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я та установах/закладах надання соціальних послуг/ соціального захисту населення».
https://zakononline.com.ua/documents/show/502234_684240
- 4. World Health Organization and the United Nations Children's Fund, WASH in health care facilities: Global Baseline Report 2019, WHO and UNICEF, Geneva, 2019.
<http://apps.who.int/iris>
- 5. National Guidelines for Infection Prevention and Control in Healthcare Facilities Ministry of Health and Family Welfare, Government of India 2020
<https://www.mohfw.gov.in/pdf/National%20Guidelines%20for%20IPC%20in%20HCF%20-%20final%281%29.pdf>